

מהר"ל חידושי אגדות ב"מ דף פד.

אנא מזרעא דיוסף (שם). אנא מזרעא דיוסף
קאתינא וכו'. פי' כי קאתינא דלא שלטא ביה עינא
ברכת יוסף ממקום נסתר פנימי, שאין העין שולטת

בגלוי ושם שולט עין הרע, אבל [רק] כח יוסף הוא
ממקום נסתר פנימי עד שאין העין שולטת שם. וגם
זה ידוע למי שמבין דברים אלו לפי שהיה ליוסף
כח אמצעי, שהאמצעי בסתר ושני קצוות מבחוץ.
ודבר זה (ידוע) ירש מן יעקב כדכ' (בראשית מ"ט)
ברכת אביך גברו על ברכת הורי תהיינה לראש יוסף
ולקדקד גזיר אחיו, וידוע כי יעקב הי' לו מדת האמצעי
בין אברהם ובין יצחק ומפני זה כאשר נמשך כח
זה ליוסף היה לו כח פנימי נסתר בין י"ב שבטים
והיה דומה יעקב לעיקר האילן והשבטים הם
הענפים היוצאים לכל צד ויוסף הוא ראש המטה
וכנגד גוף אילן. וזה שאמר אלה תולדת יעקב יוסף
עד שיוסף היה עיקר תולדתו כמו שגוף האילן הוא
היוצא מן העיקר וכל הענפים הם בחוץ ויש להם
כח הגלוי חוץ מן גוף האילן שהוא עומד בנסתר
ואין העין שולט בדבר שהוא בפנים וזה שאמרו
שאר העין שולט בזרעו של יוסף ואי אפשר לפרש
יותר.

תורת חיים

מה דגים שבים מים מכסי אותן ואין העין שולטת בהן לכאורה משמע לפי
שהמים מכסין אותן ואין נראה קלמר שאין העין שולטת בהן ואין
נראה חדל דהרבה פעמים הדגים נראין כשהן שטין בחיך המים כיון שהן
צלולין ועוד דמשמע דהוי דומיל דאין העין שולטת בהן דזרעו של יוסף דהסס
אע"ג שהן נראין אין העין שולטת בהן. ונראה לפי שטעין עין הרע הוא נינוץ
ושפע רע ומזיק היות מן העין ומגיע בדבר הנראה אליו ונדבק בו כענין אשה
יורה כשהנראה במראה מלוחות נראה על המראה ההוא נקודות דקות חלומות
וכוא נמי על ידי רוח מסאבא בישא דשריא עליה כשמנסת בכה יולא ממנה שפע
רוח מסאבא ונדבק במראה ההוא וכן הזכירו בשו"ק משו"ק שהוא שורף נראייתו
מהאי שפע. ומכל כמה שיש הפסק בין העין לבין הדבר הנראה לו אין השפע
הרע יכול להגיע אליו ולהדבק לו ולכך לא ש'א' עינא בישא דגים שבים אע"ג
שהן נראין הו"ך המים כיון שהמים נ"ף על גביהן ומכסין אותן ומפסיקין בין העין
לביניהם אין שפע המזיק יכול להגיע אליהן ולהדבק בהן וזה טעם מה שאמר
הכחב למנוח אחי ישראל לפי שהמנין שולט בו עין רע וזוה לקבל מחזית השקל
מכל אחד וגממות אחי הבקלים אע"ג דמנין השקלים נמי כשהן מרובין עושין
עין אלא לפי שאין השפע היות מן העין מגיע לאותן האנשים עומן ונדבק בהן
אין העין מזיק להן וזה טעם בלק שאמר לבלעם אדם קצוה חרף לפי שרצה
להכניס בהן עינו הרע: אמר לו שלא יוכל שפעו הרע להגיע ולהדבק אלא
במקצתן בלבד:

בבא בתרא קיח-ב

עניין: וידגו לרוב – דגים שבים

שם משמאל משפטים תרע"ה

והנה אמרו ז"ל (ברכות כ'). וידגו לרוב
בקרוב הארץ מה דגים שבים מים
מכסים עליהם ואין עין הרע שולטת בהם
אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם.
ונראה לפרש דהנה מים הם מקום טהרה,
ובזוה"ק (ח"א רכ"ב:) דאף שאין הנבואה
שורה בחור"ל מ"מ על המים יכולה לשרות
הנבואה אפי' בחור"ל וזה שנאמר בנבואת
יחזקאל על נהר כבר, ובש"ס סנהדרין (ס"ז):
דכשפים נמחו במים, יש לומר נמי דמה"ט
הוא דכשפים הם מחמת כחות חיצוניים
המכחישים את פמליא של מעלה, ועל המים
שהם מקום טהרה אין ענין לכשפים, וע"כ
דגים שבים שהוא מקום טהרה אין עין הרע
שהוא נמי מחמת כחות חיצוניים שולטת בהם
מפני שהמים שהם טהרה מכסים עליהם ואין
עין הרע יכולה להיות בוקעת דרך המים אף
שהמים צלולין והדגים נראין מתוכן נמי אין
לרע עין שליטה עליהם. וזהו נמי ענין זרעו
של יוסף שמחמת שלא רצה להתחבר
להחיצוניים, אין החיצוניים יכולין להתחבר
אליו, אדרבה טהרתו וקדושתו מברירות את
החיצוניים, וזה הנחיל לזרעו אחריו: